

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 15 Mars 1888, kl. 12 midd.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring
i 60 § sjölagen.*

I 60 § af sjölagen den 23 februari 1864 stadgas:

»I de fall 56, 57, 58 och 59 §§ omförmäla eller om resan eljest slutar å annan ort, än der sjöfolket blifvit förhyrdt, skall, då förhyringen egt rum i svensk hamn, rederiet vara förbundet att bekosta svenskt sjöfolks underhåll och resa till förhyringsorten, der ej tjenst å annat till samma eller närbelägen ort bestämdt fartyg kan beredas, då det åligger rederiet att bekosta sjöfolkets resa från detta fartygs bestämmelseort till förhyringsorten, om dessa orter äro skilda. Å utrikes ort förhyrdt svenskt sjöfolk, som i de fall, åberopade §§ förutsätta, på sådan ort afmönstras, skall, derest ej annorlunda öfverenskommet är, eller tjenst å annat till Sverige bestämdt fartyg erhållas kan, vara berättigadt att på rederiets bekostnad fortskaffas till närmaste svenska hamn. Ej vare dock någon af besättningen, antingen han å inrikes eller utrikes ort förhyrd blifvit, skyldig att å annat fartyg emottaga tjenst i annan egenskap eller på mindre förmånliga villkor, än dem, under hvilka han förhyrd varit å det fartyg, hvarifrån afmöstringen skett.

Å svenska fartyg skall, till sådant antal och emot sådan betalning, som af Konungen bestämmes, emottagas sjöfolk, hvars hemsändande det åligger konsulerne att besörja. Samma förbindelse ege ock rum i anseende till norskt sjöfolk, så länge en motsvarande bestämmelse är i Norge gällande.»

Häruti föreslås ändring i en inom Andra Kammaren af herr *A. Brodin* afgifven motion, n:o 41, hvilken af nämnda kammare hänvisats till lagutskottet. Motionären anför deruti följande:

Den i sjölagens 60 § stadgade skyldighet för rederierna att i vissa uppgifna fall bekosta sjöfolkets hemförskaffning förorsakade rederierna understundom stora utgifter, i synnerhet som de vanligen stode i samband med andra större förluster, såsom fartygets totala förlisning eller kondemnering m. m. Utgifterna för denna hemförskaffning blefve äfven mången gång större än nödigt, derigenom att konsulerna, som ombestyrde denna hemsändning af sjöfolk, icke alltid toge hänsyn till det billigaste sättet att fullgöra detta sitt åliggande. — Andra nationers rederier, t. ex. de norska, vore befriade från denna skyldighet, och bestredes utgifterna för detta ändamål i Norge af statsverket. För att den svenska sjöfartsbandteringen ej skulle helt och hållet gå under i den ojemna konkurrensen med andra nationer, borde väl staten biträda, åtminstone i sådant syfte, att ej större skyldigheter och beskattningar pålades de svenska fartygen än andra nationer, hvilkas sjöfartsnäring arbetade utan särskildt understöd. För att närma sig detta önskningsmål vore nödigt, att svenska statsverket, likasom det norska, åtog sig den svenska rederier nu åliggande skyldigheten att i vissa, närmare bestämda fall bekosta sjöfolks hemförskaffning. Om svenska statsverket skulle betala dessa kostnader, blefve utgifterna antagligen mycket mindre än nu, då det skedde på rederiernas bekostnad. I de flesta fall kunde nemligen sjöfolk erhålla hyror på de platser, der de afmönstrade, eller i derifrån ej afläget belägna hamnar, och hade de, enligt sjölagens föreskrifter, skyldighet att antaga dylika. När sjöfolk nu visste, att rederiet hade skyldighet att betala deras hemförskaffning, så yrkade de i regeln på att blifva hemförskaffade på bekvämaste sätt och hade intet intresse att sjelfva söka skaffa sig hyra. Icke heller vore det många konsuler, som, för att lindra rederiernas utgifter, gjorde några stora ansträngningar för att skaffa sjöfolket hyra, utan vore det naturligen för dem bäst att hemsända folket med första bästa lägenhet. Om staten deremot skulle bekosta denna hemförskaffning, och nödiga instruktioner vore gifna, skulle konsulerna antagligen i de flesta fall kunna anskaffa sjöfolket hyra, och hemförskaffningskostnaden i dessa fall besparas.

På sålunda anförda skäl föreslår motionären, att Riksdagen ville besluta, att svenska rederier befrias från dem nu åliggande skyldighet att enligt § 60 i gällande sjölag bekosta sjöfolks hemförskaflning i de fall, som §§ 56, 58 och 59 i gällande sjölag bestämma, och att hemförskaflning i dessa angifna fall bekostas af svenska statsverket från och med 1889 års början.

Såsom bekant är, föreligger för närvarande till Kongl. Maj:ts pröfning ett den 22 februari 1887 afgifvet betänkande af den komité, åt hvilken enligt Kongl. Maj:ts beslut den 8 september 1882 uppdragits att granska sjölagen; och åtföljes detta betänkande af ett fullständigt förslag till ny sjölag, utarbetadt af komitén under samverkan med en dansk och en norsk komité, hvilka blifvit tillsatta för revision af Danmarks och Norges sjölagar. I 98 § af berörda förslag, som motsvarar 60 § i nu gällande sjölag, heter det:

»Kommer resa på grund af bestämmelseortens förändring att sluta å annan ort, än der afmönstring enligt hyresaftalet skulle ske, eller upphör sjömans tjenstgöring af sådan anledning, som i 91 § sägs, åligge redaren att bekosta sjömannens resa till den ort, der afmönstring enligt hyresaftalet skolat ske, eller, om redaren det hellre vill eller om viss afmönstringsort icke aftalats, till förhyrningsorten eller ock, om sjömannen förhyrts i Sverige, till annan svensk hamn, så ock hans underhåll under resan. Samma skyldighet åligge ock redaren, der sjöman under resa blifvit sjuk eller skadad och till följd deraf icke kunnat medfölja fartyget, såvida redaren enligt 90 § var pliktig att bekosta hans vårdande.

Kan åt sjöman, som skall sålunda fortskaffas, beredas tjenst å annat fartyg, som är bestämdt till den ort, dit han skall fortskaffas, eller till annan hamn, hvarifrån han bekvämligen kan befordras vidare, vare han skyldig antaga tjensten, så framt han anställs i samma egenskap som den, hvari han förut var förhyrd, och på lika förmånliga vilkor. Svensk, norsk eller dansk sjöman vare dock icke skyldig antaga tjenst å annat fartyg än svenskt, norskt eller danskt.»

I de lagförslaget åtföljande motiv anføres vid 98 § följande:

»Såsom komitén redan förut haft anledning påvisa, hvilka sjölagens bestämmelser om rättsförhållandet mellan rederi och besättning i allmänhet på

den förutsättning, att hvarje sjöresa börjar och slutar i svensk hamn. Med denna uppfattning öfverensstämmer också den grundsats, som fått sitt uttryck i 60 § sjölagen, att svensk sjöman, som oförskyldt kommer att lemna tjensten å annan ort än den svenska hamn, der han tagit hyra, bör dit återförskaffas. Har undantagsvis förhyrningen skett utrikes, åligger det i allmänhet rederiet att bekosta sjömannens resa till närmaste svenska hamn. Grundsatsen kan i korthet uttryckas så: svensk sjöman har rätt att blifva hemförskaffad till Sverige.

Denna grundsats har komitén funnit sig icke böra i förslaget upptaga. Visserligen kan det sägas, att det allmännas intresse bjuder, att svenske sjömän återkomma till Sverige; råkar sjömannen i nöd utrikes, kommer han att genom det allmännas försorg hemsändas. Men att ålägga rederierna ovilkorlig pligt att draga försorg härom och att å andra sidan tvinga den afskedade sjömannen att vända tillbaka till hemlandet, synes icke öfverensstämma med rättvisa och billighet; och sjelfva förutsättningen är origtig, då numera många svenska fartyg för lång tid gå i ständig utländsk fraktfart och endast tillfälligtvis anlöpa hemlandet. Rederiets pligt och sjömannens rätt böra i första hand efter tjensteaftalet bedömas; till den ort, der tjensteförhållandet enligt aftalet skulle upphöra, bör sjömannen försändas.

Från sjölagens ståndpunkt har det varit omöjligt att tillägga utländsk sjöman, som förhyrts å svenskt fartyg, någon som helst rätt i detta afseende, oaktadt ej blott 3 § i mönstringsförrordningen förutsätter, att svenskt sjöfolk, som förhyres å främmande fartyg, skall hemförskaffas till Sverige, utan äfven staten genom traktater uttryckligen förbundit sig att taga vård om utländskt sjöfolk, som afmönstrats från svenska fartyg, likasom ock, enligt kongl. skrifvelsen den 25 januari 1826 och kommerskollegii kungörelse den 20 februari samma år, vissa skyldigheter åligga svenska rederier i afseende på utländske sjömän, som här i riket afmönstras. Förslagets grunduppfattning kan deremot lika naturligt tillämpas äfven å utländske sjömän och leder äfven med afseende å dem till ett fullt rättvist resultat.

Olikheten mellan sjölagens och förslagets ståndpunkt föranleder jemväl i fråga om bestämmandet af de fall, då nu ifrågavarande pligt för rederiet eger rum, en väsentlig åtskilnad. 60 § sjölagen ålägger rederiet denna pligt i hvarje fall, då resan slutar å annan ort än förhyrningsorten, således från sjölagens ståndpunkt i hvarje fall, då resa, som börjat i Sverige, slutar utomlands. Från förslagets ståndpunkt åter måste man i främsta rummet taga hänsyn till aftalet; slutar resan å den ort, der tjensteförhållandet enligt

aftalet skulle upphöra, kan rederiet icke åläggas att fortskaffa sjömannen vidare.

En sträng tillämpning af förslagets grundåskådning skulle föranleda en ytterligare inskränkning af rederiets förpligtelse; endast när kontraktet från rederiets eller befälhafvarens sida brutits, skulle här ifrågavarande pligt kunna åläggas rederiet; der tjensteaftalet af annan anledning upphörde, borde hvardera parten draga sin skada. Komitén har emellertid icke ansett sig böra med sådan stränghet fasthålla kontraktståndpunkten; så snart sjömannen utan eget vållande försättes ur tjenst, bör rederiet träda hjälpande emellan. Men med samma mått böra dock icke dessa olika fall mätas: der kontraktsbrott föreligger, skall sjömannen hafva sin fulla rätt, eljest blott en passande nödhjelp. I öfverensstämmelse härmed stadgar förslaget i 86 §, till hvilken 87, 88 och 92 §§ hänvisa, att sjömannen eger undfå godtgörelse för den kostnad, som beräknas åtgå för underhåll och resa till afmönstringsorten eller, om sådan ej aftalats, till förhyrningsorten. 98 § deremot ålägger rederiet allenast skyldighet att bekosta sjömannens resa; han kan således ej fordra, att den beräknade kostnaden skall till honom kontant utbetalas. Vidare lemnas det åt redarens fria val, om han vill bekosta resa till afmönstringsorten eller till förhyrningsorten, och, om denna är belägen i Sverige, eger han sända sjömannen till hvilken svensk hamn som helst. Och slutligen eger rederiet fordra, att sjömannen mottager tjenst å annat fartyg, som är bestämdt till ort, dit han skall fortskaffas, eller till närbelägen hamn, hvarifrån han kan befordras vidare.»

Vid en jmförelse mellan nu gällande lag och komiterades förslag i denna del finner man, att det sistnämnda innefattar en viss lindring i den rederierna nu åliggande skyldighet, ehuru icke i sådan form och utsträckning, som i motionen föreslås.

Öfver komiterades förslag har Kongl. Maj:t infordrat yttranden från kommerskollegium samt handels- och sjöfartsnämnderna i riket, hvilka, såsom representerande sjöfartsnäringsen, säkerligen icke underlåtit att, derest någon ytterligare lättnad för rederierna i berörda afseende af sjöfartsnäringsens intresse påkallas, derå fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet.

Enär vid sådant förhållande icke kan vara lämpligt, att Riksdagen nu uttalar sig rörande en särskild del af den lagstiftningsfråga, som för närvarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, finner lagutskottet sig böra hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 mars 1888.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona.

Reservationer

af Herr *Huss*, med hvilken Herr *Lilienberg* instämde:

»För den händelse fartyg går förloradt eller efter inträffad sjöolycka förklaras ovärdigt att istandsättas, synes kostnaden för den hemförskaffning, hvarå manskapet må kunna hafva anspråk, rätteligen icke böra läggas å rederiet. Det aftal, hvarigenom förhyringarne skett, har i nämnda fall blifvit brutet, icke genom rederiets vållande, utan genom inträffad olycka; och bör vid sådant förhållande till rederiets öfriga förluster ej läggas tungan af utgifterna för manskaps hemförskaffning. Rigtigheten af denna grund-sats har ock blifvit erkänd af lagstiftningen i åtskilliga andra länder, deribland Norge, hvarest staten i ty fall träder emellan och ersätter samma kostnad.

På grund häraf och med afseende jemväl å nödvändigheten af att söka åtminstone i någon mån mildra det betryck, hvaraf den svenska sjöfarten för närvarande lider, har jag ansett Riksdagen böra, i anledning af förevarande motion, i skrifvelse anhålla att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande huruvida icke den enligt gällande lag rederi åliggande skyldighet att bekosta manskaps hemförskaffning, må i de fall, då fartyg gått förloradt eller efter inträffad sjöolycka förklarats ovärdigt att istandsättas, kunna öfvertagas af statsverket, samt, derest sådant finnes kunna ske, vidtaga åtgärder för en lagförändring i omförmälda syfte.»

samt af Herr *Carlborg*.

Herrar *Victor Ekenman*, *Fröberg* och *Wendt* hafva begärt få här antecknad, att de, på grund af ledighet från riksdagsgöromålen, icke inom utskottet deltagit, Herr *Ekenman* i ärendets behandling i sin helhet samt Herrar *Fröberg* och *Wendt* i den slutliga handläggningen deraf.